

ภาค. 41
วันที่ 28 ก.พ. 68
เวลา 16.30

ที่ นร ๑๑๐๔/๔๗/๗

สำนักงานสภาพัฒนาการ
เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
๔๖๒ ถนนกรุงเกษม กรุงเทพฯ ๑๐๑๐๐

๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘

เรื่อง ภาวะสังคมไทยไตรมาสสี่และภาพรวม ปี ๒๕๖๗

เรียน เลขาธิการคณะรัฐมนตรี

สิ่งที่ส่งมาด้วย QR Code รายงานภาวะสังคมไทยไตรมาสสี่และภาพรวม ปี ๒๕๖๗

ด้วย สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ขอเสนอเรื่อง ภาวะสังคมไทยไตรมาสสี่และภาพรวม ปี ๒๕๖๗ มาเพื่อคณะรัฐมนตรีทราบ โดยเรื่องนี้เข้าข่ายที่จะให้นำเสนอคณะรัฐมนตรีได้ตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการเสนอเรื่องและการประชุมคณะรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๔๘ มาตรา ๔ (๑)

ทั้งนี้ เรื่องดังกล่าวมีรายละเอียด ดังนี้

๑. เหตุผลความจำเป็นที่ต้องเสนอคณะรัฐมนตรี

ภาวะสังคมไทยไตรมาสสี่และภาพรวม ปี ๒๕๖๗ เป็นการดำเนินการตามพระราชบัญญัติสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๒๐ (๕) ซึ่งเข้าข่ายที่จะต้องนำเสนอคณะรัฐมนตรีตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการเสนอเรื่องและการประชุมคณะรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๔๘ มาตรา ๔ (๑)

๒. ความเร่งด่วนของเรื่อง

ไม่มี

๓. สาระสำคัญและข้อเท็จจริง

๓.๑ ความเคลื่อนไหวทางสังคมไตรมาสสี่ ปี ๒๕๖๗

๑) สถานการณ์แรงงานไตรมาสสี่ ปี ๒๕๖๗ หดตัวลงเล็กน้อย จากการจ้างงานภาคเกษตรกรรมที่ยังคงหดตัวต่อเนื่อง ส่วนสาขานอกภาคเกษตรขยายตัวได้ โดยผู้ทำงานล่วงเวลาเพิ่มขึ้น ขณะที่อัตราการว่างงานยังอยู่ในระดับต่ำ

ไตรมาสสี่ ปี ๒๕๖๗ ผู้มีงานทำมีจำนวนทั้งสิ้น ๔๐.๑ ล้านคน ลดลงจากไตรมาสสี่ ปี ๒๕๖๖ เล็กน้อยที่ร้อยละ ๐.๔ จากการลดลงอย่างต่อเนื่องของการจ้างงานในภาคเกษตรกรรมที่ร้อยละ ๓.๖ ขณะที่ภาพรวมสาขานอกภาคเกษตรกรรมยังขยายตัวได้ที่ร้อยละ ๑.๑ เมื่อเทียบกับช่วงเดียวกันของปีก่อนหน้า โดยเฉพาะสาขาโรงแรม/ภัตตาคารที่ขยายตัวร้อยละ ๔.๔ และสาขาการขนส่ง/เก็บสินค้าที่ขยายตัวตามการส่งออกที่ฟื้นตัวดีขึ้น ส่วนสาขาการผลิตขยายตัวเล็กน้อยที่ร้อยละ ๐.๓ จากอุตสาหกรรมการผลิตอาหาร เครื่องนุ่งห่ม และอุปกรณ์ไฟฟ้า แต่การผลิตคอมพิวเตอร์และอิเล็กทรอนิกส์ การผลิตยานยนต์ และการผลิตเคมีภัณฑ์และผลิตภัณฑ์เคมี การจ้างงานยังหดตัวลงต่อเนื่อง ชั่วโมงการทำงานโดยรวมเพิ่มขึ้นโดยภาพรวมและเอกชนอยู่ที่ ๔๒.๘ และ ๔๗.๓ ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ตามลำดับ โดยผู้ทำงานล่วงเวลาเพิ่มขึ้นร้อยละ ๑.๕ แต่ผู้เสมือนว่างงานและผู้ทำงานต่ำระดับเพิ่มขึ้นเช่นกัน ที่ร้อยละ ๑.๔ และ ๖.๐ ตามลำดับ อัตราการว่างงานปรับเพิ่มขึ้น อยู่ที่ร้อยละ ๐.๘๘ หรือมีผู้ว่างงานจำนวน ๓.๖ แสนคน ภาพรวมปี ๒๕๖๗ อัตราการมีงานทำปี ๒๕๖๗ อยู่ที่ร้อยละ ๙๘.๖ ทรงตัวจากปี ๒๕๖๖ โดยจำนวนผู้มีงานทำมีจำนวน ๓๙.๘ ล้านคน ลดลงเล็กน้อยจากปี ๒๕๖๖ ที่ร้อยละ ๐.๓ ขณะที่อัตราการว่างงานในปี ๒๕๖๗ อยู่ที่ร้อยละ ๑.๐๐

ประเด็นที่ต้องเฝ้าระวังและให้ความสำคัญ ได้แก่ (๑) การกีดกันทางการค้าในรูปแบบภาษีและไม่ใช้ภาษีจากสหรัฐอเมริกาซึ่งอาจกระทบต่อการส่งออกและการจ้างงาน ซึ่งไทยถือเป็นประเทศที่มีความเสี่ยงค่อนข้างมากจากการที่โดนัลด์ ทรัมป์ ได้รับเลือกตั้งให้เป็นประธานาธิบดีสมัยที่ ๒ อีกทั้งยังมีประเด็นด้านการจัดการการค้ามนุษย์ ที่ไทยได้รับการจัดอันดับรายงานสถานการณ์การค้ามนุษย์ของสหรัฐอเมริกาให้อยู่ในระดับ Tier ๒ มาตั้งแต่ปี ๒๕๖๕ (๒) การตรวจสอบการทำงานของแรงงานต่างชาติดังกล่าวเพื่อป้องกันการจ้างงานอย่างผิดกฎหมาย ซึ่งแม้ว่าไทยจะมีมาตรการนำเข้าและต่ออายุแรงงานต่างด้าวตาม MOU แต่ยังคงพบการกระทำผิดของสถานประกอบการ และแรงงานต่างด้าวเป็นจำนวนมาก และ (๓) แรงงานหญิงที่ตั้งครรภ์จำนวนมากยังไม่ได้ใช้สิทธิลาคลอดเต็มจำนวน โดยเฉลี่ยใช้เพียง ๓๐ - ๕๙ วัน จากสิทธิวันลาคลอดทั้งสิ้น ๙๘ วัน เนื่องจากต้องการรายได้/โอที รวมทั้งการกลัวถูกลดโบนัส แม้ว่าองค์การอนามัยโลกจะสนับสนุนให้บุตรได้ทานนมแม่ต่อเนื่องเป็นเวลา ๖ เดือนก็ตาม

๒) หนี้สินครัวเรือนในไตรมาสสาม ปี ๒๕๖๗ ขยายตัวชะลอลงต่อเนื่อง เช่นเดียวกับคุณภาพสินเชื่อของครัวเรือนปรับลดลงต่อเนื่อง ทั้งนี้ ยังมีประเด็นที่ต้องให้ความสำคัญ ได้แก่ การประชาสัมพันธ์ให้ลูกหนี้ที่มีปัญหาเข้าร่วมโครงการ “คุณสู้ เราช่วย” การสร้างความตระหนักรู้ทางการเงิน เพื่อป้องกันการตกเป็นเหยื่อจากภัยการเงิน และการติดตามความคืบหน้าการแก้ไข พ.ร.บ. ล้มละลายฯ

ไตรมาสสาม ปี ๒๕๖๗ หนี้สินครัวเรือนมีมูลค่า ๑๖.๓๔ ล้านล้านบาท ขยายตัวร้อยละ ๐.๗ จากช่วงเดียวกันของปีก่อน โดยส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากสถาบันการเงินมีความเข้มงวดในการปล่อยสินเชื่อมากขึ้น การชะลอตัวดังกล่าวทำให้สัดส่วนหนี้ต่อ GDP ปรับลดลงมาอยู่ที่ร้อยละ ๘๙.๐ ซึ่งไม่ได้สะท้อนถึงปัญหาหนี้ครัวเรือนที่ลดลง แต่เกิดจากการชะลอตัวของหนี้ครัวเรือนเมื่อเทียบกับอัตราขยายตัวของ GDP ด้านคุณภาพสินเชื่อของครัวเรือนปรับลดลงต่อเนื่อง โดยมูลค่าสินเชื่อส่วนบุคคลที่ค้างชำระเกิน ๙๐ วันขึ้นไป (NPLs) ในฐานข้อมูลเครดิตบูโร มีจำนวน ๑.๑๖ ล้านล้านบาท หรือคิดเป็นสัดส่วนต่อสินเชื่อรวมอยู่ที่ร้อยละ ๘.๔๖ เพิ่มขึ้นจากร้อยละ ๘.๐๑ ของไตรมาสที่ผ่านมา ทั้งนี้ มีประเด็นที่ควรให้ความสำคัญ ได้แก่ (๑) การประชาสัมพันธ์ให้ลูกหนี้ที่มีปัญหาเข้าร่วมโครงการ “คุณสู้ เราช่วย” โดยโครงการดังกล่าวคาดว่าจะช่วยลูกหนี้รายย่อยและ SMEs ขนาดเล็ก จำนวน ๒.๑ ล้านบัญชี ๑.๙ ล้านราย แต่ปัจจุบันมีผู้เข้าร่วมไม่มาก (๒) การสร้างความตระหนักรู้ทางการเงิน เพื่อป้องกันการตกเป็นเหยื่อจากภัยการเงิน เนื่องจากปัจจุบันพบมีฉ้อโกงหลอกลวงผ่านโฆษณาชวนเชื่อ หรือเข้ามาช่วยปิดหนี้ให้แล้วชักชวนลงทุน ซึ่งสร้างความเสียหายต่อลูกหนี้เป็นจำนวนมาก และ (๓) การติดตามความคืบหน้าการแก้ไข พ.ร.บ. ล้มละลายฯ ซึ่งเป็นกฎหมายที่จะมีความสำคัญต่อการแก้ไขปัญหาหนี้ของลูกหนี้รายย่อย ให้สามารถเข้าสู่กระบวนการฟื้นฟูกู้หนี้สิน โดยการเจรจาเพื่อไกล่เกลี่ยหนี้กับเจ้าหนี้หลายรายในคราวเดียว

๓) การเจ็บป่วยด้วยโรคเฝ้าระวังในไตรมาสสี่และภาพรวม ปี ๒๕๖๗ เพิ่มขึ้น ปัญหาฝุ่น PM ๒.๕ ส่งผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชนเพิ่มขึ้น และต้องให้ความสำคัญกับวัยรุ่นอายุ ๑๐ - ๑๔ ปี ที่มีอัตราคลอดเพิ่มขึ้นและสูงเกินค่าเป้าหมาย

ไตรมาสสี่ ปี ๒๕๖๗ การเจ็บป่วยด้วยโรคเฝ้าระวังเพิ่มขึ้นร้อยละ ๒๗.๖ จากการเพิ่มขึ้นของผู้ป่วยด้วยโรคไข้หวัดใหญ่ โดยเพิ่มขึ้นจากช่วงเดียวกันของปี ๒๕๖๖ ถึง ๑.๕ เท่า สำหรับในภาพรวมปี ๒๕๖๗ พบผู้ป่วยด้วยโรคเฝ้าระวังเพิ่มขึ้นจากปี ๒๕๖๖ ร้อยละ ๓๑.๘ โดยเป็นผู้ป่วยโรคไข้หวัดใหญ่ สูงที่สุด ทั้งนี้ ประเด็นที่ต้องให้ความสำคัญในระยะต่อไป คือ (๑) ปัญหาฝุ่น PM ๒.๕ ที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชนเพิ่มขึ้น โดยในปี ๒๕๖๗ พบผู้ป่วยด้วยโรคที่เกี่ยวข้องกับปัญหามลพิษทางอากาศมากถึง ๑๒.๓ ล้านราย และ (๒) อัตราคลอดในวัยรุ่นอายุ ๑๐ - ๑๔ ปี ที่เพิ่มขึ้นและสูงเกินค่าเป้าหมาย ที่องค์การสหประชาชาติกำหนดไว้

๔) การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และบุหรี่ยาสูบในไตรมาสสี่และภาพรวม ปี ๒๕๖๗ เพิ่มขึ้นจากการท่องเที่ยวที่ปรับตัวดีขึ้น ทั้งนี้ประเด็นที่ต้องให้ความสำคัญ คือ การจำหน่ายขนมที่ออกแบบบรรจุภัณฑ์คล้ายบุหรี่ยาสูบ ไฟฟ้า การแพร่ระบาดของบุหรี่ยาสูบไฟฟ้าที่มีส่วนผสมของสารเสพติดและสารอันตราย รวมทั้งการจูงใจให้ดื่มด้วยเงินหรือรางวัล

ไตรมาสสี่ ปี ๒๕๖๗ การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และบุหรี่ยาสูบเพิ่มขึ้นร้อยละ ๒.๑ โดยการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เพิ่มขึ้นร้อยละ ๓.๔ ขณะที่การบริโภคบุหรี่ยาสูบลดลงร้อยละ ๐.๗ สำหรับภาพรวมปี ๒๕๖๗ การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และบุหรี่ยาสูบเพิ่มขึ้นร้อยละ ๒.๒ จากปีก่อน นอกจากนี้ยังมีประเด็นที่ควรให้ความสำคัญ คือ การจำหน่ายขนมที่ออกแบบบรรจุภัณฑ์คล้ายบุหรี่ยาสูบไฟฟ้าที่เพิ่มโอกาสในการทดลองบุหรี่ยาสูบไฟฟ้าในอนาคต การแพร่ระบาดของบุหรี่ยาสูบไฟฟ้าที่มีส่วนผสมของสารเสพติดและสารอันตราย รวมทั้งการจูงใจให้ดื่มด้วยเงินหรือรางวัล ที่อาจนำไปสู่การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เกินขนาด

๕) ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินในไตรมาสสี่และภาพรวม ปี ๒๕๖๗ ลดลง โดยประเด็นที่ต้องให้ความสำคัญ คือ การพนันผ่านการถ่ายทอดสด (Live) บนแพลตฟอร์มออนไลน์ การตกเป็นเหยื่อลวงรักออนไลน์ (Romance Scam) และความเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุของคนเดินเท้า

ไตรมาสสี่ ปี ๒๕๖๗ คดีอาญารวมเพิ่มขึ้นร้อยละ ๑๗.๖ จากไตรมาสเดียวกันของปี ๒๕๖๖ เพิ่มขึ้นในทุกประเภทคดี ขณะที่ การรับแจ้งอุบัติเหตุทางถนน มีการรับแจ้งผู้ประสบภัยสะสมรวมเพิ่มขึ้นร้อยละ ๔.๖ จากไตรมาสเดียวกันของปี ๒๕๖๖ สำหรับภาพรวม ปี ๒๕๖๗ คดีอาญาเพิ่มขึ้นร้อยละ ๒๑.๒ และการรับแจ้งอุบัติเหตุทางถนนเพิ่มขึ้นร้อยละ ๕.๕ ทั้งนี้ ประเด็นที่ต้องให้ความสำคัญ ได้แก่ (๑) การพนันผ่านการถ่ายทอดสด (Live) บนแพลตฟอร์มออนไลน์ ข้อมูลจากศูนย์ศึกษาปัญหาการพนัน ระบุว่า กว่าร้อยละ ๔๙.๖ พบเห็นการเล่นพนันบน Facebook และอีกร้อยละ ๒๙.๗ พบเห็นบน TikTok (๒) การตกเป็นเหยื่อลวงรักออนไลน์ (Romance Scam) ข้อมูลจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ปี ๒๕๖๕ - ๒๕๖๗ พบคดีหลอกให้รักแล้วโอนเงินจำนวน ๔,๗๘๑ คดี มูลค่าความเสียหายกว่า ๑.๖ พันล้านบาท โดยมักใช้ช่องทางหลอกลวงผ่านแอปพลิเคชันหาคู่ และ (๓) ความเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุของคนเดินเท้า ข้อมูลจาก THAI RSC ปี ๒๕๖๗ พบคนเดินเท้าประสบอุบัติเหตุสะสมทั่วประเทศจำนวน ๒๑,๙๖๑ ราย เพิ่มขึ้นร้อยละ ๔.๑ จากปี ๒๕๖๖ จึงต้องบังคับใช้กฎหมายต่อผู้ขับขี่ให้เข้มงวด และปรับปรุงสภาพแวดล้อมทางเดินเท้าให้ปลอดภัยมากขึ้น

๖) การรับเรื่องร้องเรียนผ่าน สคบ. เพิ่มขึ้น ขณะที่การร้องเรียนผ่านสำนักงาน กสทช. ลดลง เช่นเดียวกับในปี ๒๕๖๗ ที่การร้องเรียนในภาพรวมของผู้บริโภคมีแนวโน้มลดลง

ไตรมาสสี่ ปี ๒๕๖๗ การร้องเรียนด้านสินค้าและบริการผ่าน สคบ. เพิ่มขึ้นจากช่วงเวลาเดียวกันของปีก่อนร้อยละ ๒๖.๐ โดยสินค้าออนไลน์มีการร้องเรียนสูงสุด ขณะที่การร้องเรียนในกิจการโทรคมนาคมผ่านสำนักงาน กสทช. ลดลงร้อยละ ๑๒.๔ สำหรับปี ๒๕๖๗ การร้องเรียนโดยรวมลดลงร้อยละ ๒๐.๔ ทั้งนี้ มีประเด็นที่ต้องติดตามและให้ความสำคัญ คือ (๑) ความเสี่ยงของการรั่วไหลของข้อมูลส่วนบุคคลที่มาจากการใช้งานแอปพลิเคชันอันตราย โดยเฉพาะในรูปแบบที่ใช้ผลประโยชน์ล่อลวงผู้ใช้งาน อาทิ แอปพลิเคชันล่าเหรียญแลกเงิน Jagat ได้รับความนิยมในกลุ่มเด็กและเยาวชน จากการให้เงินรางวัลจูงใจมูลค่าสูง (๒) การติดตามผลการบังคับใช้ พ.ร.ก. ไซเบอร์ (ฉบับใหม่) ในประเด็นการร่วมรับผิดชอบความเสียหายที่เกิดขึ้นกับผู้บริโภค การควบคุมแพลตฟอร์ม P2P โดยเฉพาะแพลตฟอร์มที่ไม่ได้จดทะเบียนในไทย และการติดตามตรวจสอบการใช้อำนาจของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และ (๓) การแพร่ระบาดของโฆษณาผลิตภัณฑ์สุขภาพผิดกฎหมายทางออนไลน์ โดยในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๗ พบการโฆษณาผิดกฎหมายถึงร้อยละ ๙๗.๐ ของโฆษณาเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์สุขภาพทั้งหมด

๓.๒ สถานการณ์ทางสังคมที่สำคัญ

๑) คนต่างด้าวกับระบบสาธารณสุขชายแดน

ระบบสาธารณสุขของไทยถือเป็นระบบที่มีศักยภาพการรักษาและการให้บริการที่ดีกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศเพื่อนบ้านชายแดน ทำให้มีคนต่างด้าวเข้ามาใช้บริการการรักษาในไทยเป็นจำนวนมากถึง ๓.๘ ล้านครั้ง ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๗ อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพที่เรียกเก็บไม่ได้จากคนต่างด้าวในพื้นที่ชายแดน กลับพบว่ามีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ซึ่งส่วนใหญ่มาจากพื้นที่ชายแดนไทย - เมียนมา โดยเฉพาะจังหวัดตาก สถานการณ์ข้างต้นสร้างความกังวลกับคนไทยในหลายด้าน ทั้งนี้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับหน่วยบริการสาธารณสุขของจังหวัดตากที่มีอาณาเขตติดกับประเทศเมียนมา โดยมีข้อเท็จจริง ดังนี้ (๑) ชายแดนประเทศเมียนมาที่ติดกับจังหวัดตากขาดแคลนสถานพยาบาล ทำให้คนต่างด้าวจำเป็นต้องข้ามแดนเข้ามารักษาพยาบาลในประเทศไทย โดยส่วนใหญ่มารักษาเมื่อมีอาการป่วยหนักและมีฐานะยากจน ทำให้ไม่สามารถชำระค่ารักษาพยาบาลได้ (๒) คนต่างด้าวที่ไม่มีสิทธิในการรักษาและมารับบริการสาธารณสุขในประเทศไทย บางส่วนเป็นคนที่เกิดในประเทศไทยและควรจะได้รับสิทธิกองทุน ท.๙๔ และ (๓) โรงพยาบาลชายแดนไทยต้องเป็นด่านหน้าในการรับมือและป้องกันการแพร่ระบาดของโรค โดยเฉพาะโรคติดต่อร้ายแรงไม่ให้ระบาดในประเทศ ซึ่งหลายกรณี แพทย์ตามโรงพยาบาลชายแดนจำเป็นต้องไปตรวจรักษาและให้บริการในประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการระบาดของโรค

สาเหตุข้างต้นทำให้เกิดผลกระทบที่โรงพยาบาลชายแดนต้องแบกรับทั้งภาระในการดูแลผู้ป่วยเพิ่มขึ้น บุคลากรทางการแพทย์ที่ไม่เพียงพอ รวมถึงภาระทางการเงินของโรงพยาบาลชายแดนเพิ่มขึ้น ทั้งนี้ เพื่อให้การดำเนินงานของโรงพยาบาลชายแดนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น จำเป็นต้องพิจารณาประเด็น ดังนี้ (๑) การจัดสรรทรัพยากรสาธารณสุขให้สอดคล้องกับสถานการณ์จริง ทั้งทรัพยากรบุคคลและงบประมาณ โดยต้องคำนึงถึงบริบทของความแตกต่างของแต่ละพื้นที่ (๒) การสร้างกลไกในการยกระดับสาธารณสุขชายแดน โดยต้องเร่งรัดการดำเนินการตามเป้าประสงค์ของแผนอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งอาศัยกลไกภาคีเครือข่ายทั้งภายในและต่างประเทศให้เข้ามามีส่วนร่วมในการยกระดับสาธารณสุขทั้งฝั่งในไทยและประเทศเพื่อนบ้าน และ (๓) การเร่งรัดการพิสูจน์สิทธิในกลุ่มบุคคลที่มีปัญหาสถานะและสิทธิให้ครบถ้วน โดยอาจใช้กลไกภาคประชาสังคมเข้ามามีส่วนช่วยในการประสานการดำเนินการ

๒) ผลกระทบของการใช้สมาร์ทโฟนต่อสุขภาพจิตของ Gen Z : บทเรียนจากต่างประเทศ

Gen Z ถือเป็นกลุ่มที่เติบโตมาพร้อมกับการพัฒนาของเทคโนโลยี ผลสำรวจในไตรมาส ๓ ของปี ๒๕๖๗ พบว่า Gen Z ร้อยละ ๙๙.๑ มีและใช้มือถือสมาร์ทโฟน และร้อยละ ๙๙.๐ มีการใช้งานอินเทอร์เน็ตสูงกว่าทุกกลุ่มอายุ ทำให้ Gen Z มีแนวโน้มได้รับผลกระทบทางลบจากโซเชียลมีเดียมากกว่ากลุ่มวัยอื่น โดยการศึกษาของ Jonathan Haidt จาก NYU ในปี ๒๐๒๔ พบว่า การใช้สมาร์ทโฟนและอินเทอร์เน็ต ส่งผลต่อ Gen Z ใน ๔ ด้าน คือ (๑) การกีดกันการสร้างสังคมในชีวิตจริง (๒) การกีดกันช่วงเวลานอนทั้งปริมาณและคุณภาพ (๓) การทำให้เสียสมาธิ และ (๔) การทำให้เสพติดโซเชียลมีเดีย ซึ่งประเทศต่าง ๆ ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญกับปัญหาสุขภาพจิตจากการใช้โซเชียลมีเดียของ Gen Z จึงออกมาตรการในการจัดการ อาทิ (๑) การจำกัดอายุ เช่น ประเทศออสเตรเลียผ่านร่างกฎหมาย The Online Safety Amendment (Social Media Minimum Age) Bill ๒๐๒๔ โดยกำหนดอายุขั้นต่ำในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ไว้ที่ ๑๖ ปี (๒) การควบคุมเนื้อหา เช่น ประเทศอังกฤษ มีกฎหมาย The Online Safety Act 2023

/ที่กำหนด...

ที่กำหนดให้แพลตฟอร์มต่าง ๆ ต้องดำเนินการป้องกันและจัดการกับเนื้อหาที่เป็นอันตราย (๓) การจำกัดระยะเวลาใช้งาน เช่น ประเทศจีนออกแนวปฏิบัติกำหนดให้เด็กและเยาวชนอายุต่ำกว่า ๑๖ ปี สามารถใช้อินเทอร์เน็ตได้ไม่เกิน ๑ ชั่วโมง ขณะที่เด็กอายุ ๑๖ - ๑๘ ปี ใช้ได้ไม่เกิน ๒ ชั่วโมงต่อวัน และ (๔) การเพิ่มความปลอดภัยบนแพลตฟอร์มออนไลน์ เช่น รัฐแคลิฟอร์เนีย ประเทศสหรัฐอเมริกา มีร่างกฎหมาย California Age - Appropriate Design Code Act (CAADCA) ที่มีเป้าหมายเพื่อปกป้องความเป็นส่วนตัวและความปลอดภัยของเด็กและเยาวชนที่ใช้งานแพลตฟอร์มออนไลน์

สำหรับประเทศไทยอาจนำแนวทางกรณีของต่างประเทศมาปรับใช้ได้ตามบริบท ทั้งนี้ครอบครัวและสถานศึกษาต้องเข้ามามีบทบาทในการป้องกัน และควบคุมเพื่อลดผลเสียของการใช้มือถือ และอินเทอร์เน็ตของกลุ่มเด็กและเยาวชนร่วมกันด้วย อาทิ เป็นต้นแบบที่ดีในการใช้โซเชียลมีเดียอย่างเหมาะสม และกำหนดกฎเกณฑ์พร้อมอธิบายเหตุผลในการจำกัดการใช้ ขณะที่สถานศึกษาควรมีบทบาทสร้างความตระหนักรู้ให้กับนักเรียนในการใช้โซเชียลมีเดียอย่างปลอดภัยและมีความรับผิดชอบ โดยเฉพาะด้านจริยธรรมในการใช้โซเชียลมีเดียในการเคารพสิทธิของผู้อื่น รวมไปถึงการใช้โซเชียลมีเดียที่สร้างสรรค์

๓) การป้องกันข้อมูลส่วนบุคคลจากภัยไซเบอร์ที่ไม่รู้ตัว

ข้อมูลส่วนบุคคลเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าสำหรับหน่วยงานต่าง ๆ ส่งผลให้เป็นที่ต้องการของคนหลายกลุ่มทั้งภาครัฐ และเอกชน รวมไปถึงผู้ไม่หวังดีที่จะนำไปใช้ในทางที่ผิด โดยเฉพาะการละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลที่อ่อนไหว ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการก่ออาชญากรรม และสร้างความเสียหายต่าง ๆ ในปี ๒๐๒๓ การรั่วไหลของข้อมูลสามารถสร้างความเสียหายถึง ๑๖.๒ ล้านดอลลาร์สหรัฐต่อหนึ่งบริษัท และคาดว่าในปี ๒๐๒๔ มูลค่าความเสียหายจะสูงถึง ๑๗.๑ ล้านดอลลาร์สหรัฐ สำหรับประเทศไทย แม้จะไม่พบความเสียหายที่ชัดเจน แต่ในช่วงปี ๒๕๖๔ - ๒๕๖๗ มีสถิติการคุกคามทางไซเบอร์จำนวน ๒,๑๓๕ ครั้ง มีข้อมูลรั่วไหลมากกว่า ๒๖,๐๐๐ ล้านรายการ ซึ่งเมื่อประเมินความเสี่ยงของประเทศไทย พบประเด็นที่น่ากังวลที่อาจทำให้ข้อมูลรั่วไหล ดังนี้ (๑) คนไทยบางส่วนยังไม่ตระหนักถึงความสำคัญของข้อมูลส่วนบุคคลอย่างแท้จริง โดยร้อยละ ๖๐ ยินยอมให้บริษัทเข้าถึงข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อให้ได้มาซึ่งสิทธิพิเศษต่าง ๆ (๒) ภาครัฐและเอกชนของไทยยังขาดแนวทางรองรับภัยคุกคามทางไซเบอร์ที่ชัดเจน โดยหน่วยงานรัฐร้อยละ ๗๕ ไม่มีแผนสำหรับรองรับการคุกคามทางไซเบอร์ ส่วนภาคเอกชนโดยเฉพาะธุรกิจ SMEs ร้อยละ ๖๗ เคยถูกโจมตีทางไซเบอร์ และทำให้การดำเนินธุรกิจหยุดชะงัก เพราะการรักษาความปลอดภัยไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ (๓) หลายหน่วยงานยังขาดบุคลากรทั้งจำนวนและทักษะด้านความปลอดภัยทางไซเบอร์ โดยร้อยละ ๗๒ จากองค์กรที่ถูกละเมิดข้อมูลขาดแคลนทักษะด้านความปลอดภัยทางไซเบอร์ โดยขาดแคลนทั้งในภาครัฐและเอกชน และ (๔) การขาดความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน รวมถึงการประสานงานระหว่างประเทศ

ดังนั้น เพื่อให้ประเทศไทยสามารถป้องกันการรั่วไหลของข้อมูลส่วนบุคคลได้ดียิ่งขึ้น อาจต้องมีการดำเนินการตั้งแต่การสร้างความตระหนักถึงความสำคัญของข้อมูลส่วนบุคคล โดยการรณรงค์ผ่านสื่อต่าง ๆ การสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการให้ข้อมูลส่วนบุคคล รวมถึงการสร้างความตระหนักรู้ทางไซเบอร์โดยวิธีการปฏิบัติ อีกทั้งยังต้องส่งเสริมให้หน่วยงานต่าง ๆ กำหนดแนวทางและพัฒนาศักยภาพเพื่อรับมือภัยคุกคามทางไซเบอร์ที่ชัดเจน โดยหน่วยงานรัฐและเอกชนที่มีการเก็บข้อมูลที่มีความอ่อนไหวควรจัดทำแผนการป้องกัน รวมทั้งมีการส่งเสริมให้มีแลกเปลี่ยนข้อมูลภัยคุกคามทางไซเบอร์ระหว่างภาครัฐและเอกชน และพัฒนาศักยภาพตรวจสอบการใช้ข้อมูลของหน่วยงานในการประเมินความเสี่ยงของการรั่วไหลข้อมูลส่วนบุคคล

๓.๓ บทความเรื่อง “การบรรลุเป้าหมาย SDGs ในการยุติความยากจนหลายมิติ”

จากสถานการณ์ความยากจนที่ครอบคลุมหลายมิติมากกว่ามิติทางการเงิน ประกอบกับการตั้งเป้าหมาย SDGs สดช. จึงได้พัฒนาดัชนีความยากจนหลายมิติของประเทศไทย (MPI) เพื่อนำมาใช้ในการประเมินความก้าวหน้าของเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ในการยุติความยากจนทุกรูปแบบในทุกที่ โดยในเป้าหมายย่อยที่ ๑.๒ คือ ลดสัดส่วน ชาย หญิง และเด็ก ทุกช่วงวัย ที่อยู่ภายใต้ความยากจนในทุกมิติลงอย่างน้อยครึ่งหนึ่งภายในปี ๒๕๗๓ โดยในปี ๒๕๖๖ ไทยได้บรรลุเป้าหมายในการลดสัดส่วนคนจนหลายมิติแล้ว โดยมีคนจนหลายมิติจำนวน ๖.๑๓ ล้านคน หรือคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ ๘.๗๖ จากประชากรทั้งหมด ลดลงจากปี ๒๕๕๘ ที่มีสัดส่วนคนจนหลายมิติร้อยละ ๒๐.๐๘ ทั้งนี้ พบว่า สัดส่วนคนจนหลายมิติในทุกช่วงวัยลดลงมากกว่าครึ่งหนึ่ง โดยเฉพาะกลุ่มวัยแรงงานจากร้อยละ ๑๖.๐๖ เป็นร้อยละ ๖.๐๓ เช่นเดียวกับเพศชายและหญิงที่ลดลงจากร้อยละ ๒๐.๓๙ และ ๑๙.๘๐ เป็นร้อยละ ๙.๐๕ และ ๘.๕๐ ตามลำดับ อย่างไรก็ตาม สัดส่วนคนจนหลายมิติในเกือบทุกภูมิภาคลดลงมากกว่าครึ่งหนึ่ง ยกเว้นภาคใต้

สำหรับปัจจัยที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย สาเหตุมาจากการเติบโตทางเศรษฐกิจ และนโยบายรัฐ อาทิ โครงการบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ นอกจากนี้ หากพิจารณาการเปลี่ยนแปลงของตัวชี้วัด MPI จะพบตัวชี้วัดที่มีการพัฒนาที่ดีขึ้นมาก คือ การใช้อินเทอร์เน็ต การเข้าถึงน้ำดื่มที่สะอาด การกำจัดขยะที่เหมาะสม การเข้าถึงการศึกษา และการมีบำนาญบำนาญ โดยมีสาเหตุสำคัญมาจาก ๑) การพัฒนาของโครงสร้างพื้นฐานและสาธารณูปโภค ๒) การพัฒนาระบบการศึกษา หลักสูตร และการอุดหนุนทรัพยากรการศึกษา และ ๓) การสร้างและเพิ่มความครอบคลุมของหลักประกันทางสังคม

อย่างไรก็ตาม สถานการณ์ความยากจนหลายมิติของไทยยังมีประเด็นท้าทายหลายด้าน ดังนี้ ๑) แม้ว่าคนจนหลายมิติจะลดลงได้อย่างรวดเร็ว แต่ยังมีคนจนอยู่อีกจำนวนมาก โดยเฉพาะคนจนอีกกว่าร้อยละ ๑๘.๘ ที่กำลังประสบปัญหาทั้งคุณภาพชีวิตและการเงิน ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีปัญหาซับซ้อน อาจหลุดพ้นความยากจนได้ยาก ๒) คนไทยอีกกว่า ๒๔ ล้านคน เสี่ยงต่อการเป็นคนจนหลายมิติหรือคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ ๓๔.๗ ของประชากรทั้งหมด โดยมีความขัดสนในด้านการมีบำนาญ/บำนาญมากที่สุด ๓) การแก้ปัญหาความยากจนหลายมิติต้องให้ความสำคัญกับการสร้างความมั่นคงทางการเงิน ซึ่งยังมีข้อจำกัดหลายประการ โดยเฉพาะข้อจำกัดการดึงแรงงานนอกระบบให้เข้าสู่ระบบ รวมถึงการทำงานของคนรุ่นใหม่ที่อาจทำให้มีความเสี่ยงต่อการไม่มีหลักประกันยามเกษียณ และ ๔) การใช้นโยบายที่เหมือนกันในทุกพื้นที่ อาจไม่สามารถแก้ปัญหาความยากจนหลายมิติได้อย่างตรงจุด เนื่องจากปัญหามีความเชื่อมโยงกัน ไม่สามารถแก้ไขปัญหาใดปัญหาหนึ่งเพียงอย่างเดียว

โดยจากกรณีศึกษาของต่างประเทศที่นำ MPI มาประยุกต์ใช้ อาทิ ภูฏาน ใช้ MPI ในการตั้งเป้าหมายระดับประเทศและการวางแผนจัดสรรงบประมาณ เม็กซิโก นำข้อมูล MPI มาใช้กำหนดกลุ่มเป้าหมายและจัดลำดับความสำคัญในการแก้ปัญหา เวียดนาม มีการจัดทำและวิเคราะห์ข้อมูล MPI ร่วมกับข้อมูลอื่น เพื่อสร้างความคุ้มครองทางสังคมให้แก่คนจนหลายมิติและประชาชนที่ขัดสนด้านต่าง ๆ และ โคลอมเบีย ที่ใช้ในการจัดทำกรอบทะเบียนครัวเรือนยากจนแห่งชาติ (SISBEN) ทั้งนี้ ไทยจึงต้องมีแนวทางการลดความยากจนในระยะถัดไป ดังนี้ ๑) การปรับเป้าหมาย ตัวชี้วัด และเกณฑ์ความขัดสนให้มีความท้าทายยิ่งขึ้น ๒) การส่งเสริมให้นำ MPI มาวิเคราะห์เพื่อหากลุ่มเป้าหมายในการป้องกัน และแก้ไขปัญหาความยากจน ๓) การใช้ MPI เป็นข้อมูลประกอบการจัดสรรงบประมาณเพื่อแก้ไขปัญหา และ ๔) การจัดทำข้อมูลให้สะท้อนคุณภาพชีวิตและครัวเรือนทุกรูปแบบเพื่อให้สามารถออกแบบนโยบายช่วยเหลือคนเหล่านี้ได้อย่างแท้จริง

๔. ประโยชน์และผลกระทบ

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำข้อมูลและข้อสังเกตจากรายงานไปใช้ในการติดตามสถานการณ์ และหาแนวทางแก้ไขปัญหที่อาจจะเกิดขึ้น

๕. ค่าใช้จ่ายและแหล่งที่มา หรือการสูญเสียรายได้

ไม่มี

๖. ความเห็นหรือความเห็นชอบ/อนุมัติของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ไม่มี

๗. ข้อกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้อง

ไม่มี

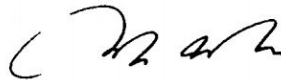
๘. ข้อเสนอของ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.)

สศช. ขอให้นำเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อโปรดทราบภาวะสังคมไทยไตรมาสสี่และภาพรวม

ปี ๒๕๖๗

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณานำเสนอคณะรัฐมนตรีต่อไปด้วย จะขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(นายดนุชา พิชยนันท์)

เลขาธิการสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

กองพัฒนาข้อมูลและตัวชี้วัดสังคม

โทร. ๐ ๒๒๘๐ ๔๐๘๕ ต่อ ๓๖๐๑

โทรสาร ๐ ๒๒๘๑ ๒๘๐๓

E-mail: suphannada@nesdc.go.th

สิ่งที่ส่งมาด้วย

